

Obsah

Poděkování	11
Předmluva k 1. vydání	13
Úvod	17
Předmluva	19
Různé postoje společnosti k lidem s postižením	21
Postižení jako trest	24
Postižení jako privilegium	25
Zraněný léčitel	27
Postoj lítosti	28
Handicap jako partner	29
Arteterapie – zá/úžitkové umění?	29
Proces propojování arteterapie s pedagogikou a psychoterapií	32
Prolínání cílů a přístupů pedagogiky (speciální) a arteterapie	33
Změna paradigmatu	34
Společné cíle arteterapie a pedagogiky	35
1 Různé pohledy na výtvarné umění	37
Umění pro umění, pro člověka a pro zdraví	37
<i>L'art pour l'art</i>	38
<i>L'art pour l'homme</i>	39
<i>L'art pour la santé</i>	39
Potenciál umění v terapeutickém a výchovném kontextu	41
Umění jako metafora	41
Výtvarné umění jako neverbální komunikace	41
Umění a katarze	42

<i>Umění jako kanalizace, ventilace</i>	43
<i>Umění a integrace</i>	44
2 Z historie arteterapie	47
3 Vymezení arteterapie	59
Arteterapie receptivní a produktivní	59
Vybraná vymezení pojmu arteterapie	60
4 Teoretická východiska arteterapie	63
Psychodynamická východiska arteterapie	64
<i>Arteterapie orientovaná psychoanalyticky</i>	64
<i>Arteterapie podle C. G. Junga</i>	66
<i>Individuální psychologie a arteterapie</i>	67
Tvarová psychologie a fenomenologie v arteterapii	68
Humanistický přístup v arteterapii	70
Arteterapie a logoterapie	71
Postmoderna a arteterapie	72
<i>Spirituálně-ekologické existenciální východisko</i>	74
<i>Holistické východisko spirituálně-ekologické existenciální arteterapie (SEEA)</i>	75
5 Formy arteterapie	85
Individuální arteterapie	85
Skupinová arteterapie	86
<i>Rodinná arteterapie</i>	87
<i>Rodinná arteterapie v Centru TT</i>	89
<i>Náměty pro rodinnou arteterapii</i>	99
<i>Arteterapie v partnerském vztahu</i>	99
Struktura arteterapeutického setkání	100
6 Osobnost arteterapeuta a arteterapeutický vztah	105
Profese arteterapeuta	105
Znalostní a osobnostní předpoklady	107
Arteterapeutický vztah	109
Několik otázek pro studenty arteterapie	110
7 Cíle a cílové skupiny arteterapie	111
Cíle arteterapie	111
Děti	112
<i>Arteterapie v dětských domovech</i>	116

Dospívající	116
Senioři	117
8 Některé indikace arteterapie	119
Sociální problémy	119
<i>Arteterapie s týranými a zneužívanými dětmi</i>	119
<i>Arteterapie se sociálně znevýhodněnými (Romové)</i>	125
<i>Další sociální indikace arteterapie</i>	127
Arteterapie a duševní poruchy/nemoci	128
<i>Cíle arteterapie u pacientů s duševními poruchami</i>	130
<i>Formální stránky tvorby pacientů s duševními poruchami</i>	131
<i>Zásady práce s klienty s duševní chorobou</i>	132
<i>Schizofrenie a další psychické poruchy v arteterapeutické praxi</i>	135
Arteterapie s mentálně postiženými	137
<i>Ivanka, dívka – hlavonožec</i>	140
<i>Rudolfova ruka</i>	141
<i>O chlapci, který měl stále Vánoce</i>	142
<i>Luděk, malíř hradů a zámků</i>	143
<i>Michal</i>	145
Arteterapie s pacienty s poruchou autistického spektra	147
<i>Kdo jsem?</i>	148
<i>Jassica – děvče s autismem</i>	153
<i>Tomášovy labyrinty</i>	154
Arteterapie u jedinců s tělesným nebo smyslovým postižením	156
<i>Arteterapie s tělesně postiženými</i>	156
<i>Arteterapie s nevidomými a slabozrakými</i>	158
Arteterapie s příslušníky tzv. pomáhajících profesí	166
9 Diagnostické aspekty výtvarného projevu	167
Kresba v arteterapii	171
<i>Vývojová stadia dětské kresby</i>	172
<i>Kresebné testy</i>	173
Body image	183
<i>Test tělesného schématu – body image – TT test</i>	187
Barva v arteterapii	188
<i>Používání barev ve starých kulturách</i>	190
<i>Dělení barev</i>	191
<i>Symbolika barev</i>	191
<i>Barevné kombinace</i>	196
<i>Preference barev</i>	197

Barvové testy	198
Sny v arteterapii	200
Arteterapeutický výzkum	203
<i>Z historie a současnosti arteterapeutického výzkumu</i>	203
10 Arteterapeutické metody	213
Imaginace	213
Animace	216
Koncentrace – mandaly nebo rozety	217
<i>Postup vytváření mandaly (rozety)</i>	218
<i>Plastická mandala (rozeta)</i>	219
<i>Mandala – tělo</i>	219
Restrukturalizace – černý strom	220
Transformace	223
Rekonstrukce	225
Výtvarné materiály a média v arteterapii	225
<i>Dělení materiálů</i>	227
<i>Dvojdímenzionální arteterapeutické materiály</i>	227
<i>Trojdimenzionální materiály</i>	232
<i>Jiné materiály a média využitelné v arteterapii</i>	235
<i>Fotografie jako arteterapeutické médium</i>	237
11 Modelování z hlíny v arteterapii	239
Význam trojdimenzionální výtvarné exprese v arteterapii	240
<i>Hlína – fascinující materiál</i>	240
Chvála hmatu a dotyku	242
<i>Virtuální realita</i>	245
Haptický a vizuální typ	249
<i>Vizuální typy</i>	249
<i>Haptické typy</i>	250
Vývojová stadia dětského trojdimenzionálního výtvarného projevu	250
Metody esteticko-haptické stimulace	252
Arteterapeutické hry s akcentem na haptické zážitky – terraterapie	253
<i>Házení hlíny</i>	253
<i>Modelování prsty</i>	253
<i>Masáž prstů, masáž dlaní</i>	254
<i>Otištění dlaní, chodidel</i>	254
<i>Modelování nádoby</i>	254
<i>Hledání vlastního tvaru</i>	255
<i>Otisk přírodních tvarů a struktur. Otisk části těla. Pozitiv a negativ</i>	257

<i>Lidská postava a stín</i>	258
<i>Modelování sebe jako batolete</i>	259
<i>Modelování společné krajiny</i>	259
<i>Modelování společného těla</i>	260
<i>Modelování masky</i>	261
12 Arteterapeutické etudy	263
Cvičení ve vizuální gramotnosti	263
<i>Co znamená grafický symbol, tvar?</i>	263
<i>Co evokuje toto slovo?</i>	264
<i>Grafický znak jako indikátor univerzálnosti společných zážitků</i>	264
<i>Vytvoření kryptogramu</i>	265
Některé náměty arteterapeutických etud	265
<i>Portrét. Autoportrét</i>	265
<i>Koláž z výstřížků barevných časopisů</i>	266
<i>Výstavba mostů</i>	266
<i>Stavba věží</i>	266
<i>Modelování negativního prostoru</i>	267
<i>Modelování se zavřenýma očima</i>	267
<i>Modelování domu</i>	267
<i>Akční akvarel</i>	267
<i>Mozaika vytvořená z čmáranic</i>	268
<i>Panoráma života</i>	269
<i>Reflexe díla M. Grünewalda Isenheimský oltář</i>	270
<i>Ariadnina nit – intermediální arteterapeutická etuda pro dospělé</i>	271
13 Kazuistiky	273
<i>Erogenita rukou (příběh Miloše)</i>	273
<i>Malířka Eva</i>	276
<i>Paní Natálie</i>	278
<i>Achillova pata a chybějící orgasmus</i>	279
<i>Oranžový svetr (kazuistika)</i>	284
Závěr	289
O autorce	291
Použitá a citovaná literatura	293